

Vitaliteit en zelfredzaamheid met domotica

Doel In voor zorg-traject

In voor Zorg bood ondersteuning aan zorgorganisatie Stichting Het Spectrum in Dordrecht bij het implementeren van aantoonbaar zinnige innovaties op het gebied van domotica en zorg op afstand in het zorgproces, om:

- de zorg aantoonbaar te verbeteren voor specifieke cliëntengroepen van Het Spectrum en deze verbetering te onderbouwen met kwantitatief en/of kwalitatief onderzoek.
- een heldere maatschappelijke en zakelijke afweging te kunnen maken voor voortzetting na behalen positieve financiële kosten-baten.
- de zelfredzaamheid en vitaliteit van de cliënt te verbeteren.

Om de genoemde resultaten te behalen, bleek een heldere visie en een andere werkwijze nodig. De scope verbreedde zich daardoor naar het implementeren van een andere zorgvisie en bijbehorende ommezwaai van werkwijze en gedrag.

De verwachting was dat verdere ontwikkeling en uitrol uiteindelijk leidt tot betere zorg voor minder geld.

Resultaten

In woon-, welzijn- en zorgcentrum De Prinsemarij, een locatie van Het Spectrum, is door deze bijzondere transitie veel bespaard op de zorgkosten. Dit resultaat is behaald zonder in te boeten op kwaliteit en is voornamelijk terug te vinden als:

- 26% besparing in de kosten van zorg overdag en in de avond,
- 90% besparing op arbeidskosten voor nachtzorg,
- 78% besparing op arbeidskosten voor receptie,
- 90 - 95% van de cliënten is zelfredzamer geworden en medewerker zijn zeer tevreden over de nieuwe werkwijze
- besparing in het geheel binnen een positieve businesscase.

Daarnaast is - op basis van literatuuronderzoek - een evidence based visie ontwikkeld op vitaliteit en zelfredzaamheid, gebaseerd op 10 zorg- en vitaliteitsdomeinen. Deze geven een helder en samenhangend beeld van waaruit zorg en kwaliteit van leven duurzaam te verbeteren is. Het project toont de noodzaak en de effectiviteit aan van deze toekomstgerichte zorgvisie en is uitgevoerd volgens de Duurzaam Beter-methode, een innovatiemethode voor de zorg die de kans op succesvol resultaat optimaliseert. Op VVT-sectorniveau is aangetoond dat de toekomstbestendigheid van de zorg te verduurzamen is, met een zorg die zowel beter, als goedkoper is. Het bewijst dat zelfredzaamheid geen ander woord is voor verschraling, maar voor verbetering. Bewoners voelen zich waardiger en vitaler. En de kwaliteiten van medewerkers komen beter tot hun recht. Om aantoonbaar zinnig en kostendekkend met technologie te werken, is een werkwijze nodig die op 3 vlakken essentieel anders is.

Aanpak

De aanpak had de gebruikelijke projectaspecten, en was bijzonder op drie vlakken:

- 1) De inzet en doorontwikkeling van de **Duurzaam Beter-methode voor zorginnovatie**. Deze gaat uit van co-creatie, samen met zorgverleners, uitvoerige probleemanalyses, integrale aanpak van alle zorgonderdelen en het inzetten van innovaties vanuit de ondersteuningsbehoeftes van de cliënt. Meeloopsessies brachten de werkelijke praktijk in kaart en vanuit de verkregen inzichten zijn gestandaardiseerde businesscases met nieuwe oplossingen voor zorgvragen gemaakt. De inzichtelijk gemaakte effecten van innovaties en bestuursmaatregelen dienden als stuurinstrument voor de realisatie en implementatie.
- 2) De ontwikkeling van **10 zorg- en vitaliteitsdomeinen** en een daarop gebaseerde zorgvisie. Uitgangspunt was de vraag welke elementen aantoonbaar bijdragen aan de gezondheid en kwaliteit van leven van ouderen. Vanuit verkregen bewijzen zijn domeinen vastgesteld. Twee van de tien domeinen zijn gericht op zorg, acht op vitaliteit. Samen gevende deze domeinen een complete set van de thans bekende gezondheidsbehoeften. Kennis van de zorg- en vitaliteitsdomeinen verhoogt het bewustzijn en zorgt voor beter gedrag rond gezondheid en welzijn voor jong en oud.
- 3) Denken vanuit **Vitaliserende zorg** betekent zorg verlenen vanuit de zorg- en vitaliteitsdomeinen. Daarbij is de gezondheidsbehoefte achter de zorgvraag belangrijk. Om dit vast te stellen zijn een zestal specifieke vervolgvragen opgesteld waardoor - samen met EVV'ers en cliënten - bij veel zorgvragen andere oplossingen werden gevonden. De vitaliteitsdomeinen waren daarbij een toetsteen. Van daaruit zijn ook andere stille behoeften gevonden die te ondersteunen zijn. Door deze aanpak neemt de vitaliteit verder toe en de zorgvraag en -kosten nemen af.

Wat is In voor zorg!?

In voor zorg! is een programma voor de langdurige zorg van het ministerie van VWS en Vilans, kenniscentrum langdurende zorg. In voor zorg! begeleidt zorgorganisaties via een In voor zorg-traject op de thema's bedrijfsvoering, zorg op afstand, ketenzorg en professionals. Via onze website invoorzorg.nl en bijeenkomsten bieden wij tools, goede praktijkvoorbeelden, informatie en nieuws uit de langdurige zorg.

De organisatie

Het Spectrum is een samenwerkingsverband van woon- en welzijnscentra en activiteiten die herkenbaar zijn in hun maatschappelijk ondernemerschap.

Het Spectrum bundelt expertise en financiële middelen om gezamenlijk krachtig te investeren in haar onderscheidende propositie en innovaties.

Het Spectrum is het formulemerk, maar komt pas echt tot leven in een locatie zelf. Tot Het Spectrum behoren zorg- en verpleeghuis Vreedonk, verpleeghuis De Sterrenlanden, woon-, zorg- en welzijnscentrum De Prinsemarij en tot media 2014 zorgcentrum Thureborgh. De locaties kennen hun eigen manier van dienstverlening die past bij hun eigenheid. Die eigenheid moet blijven, maar de veranderende markt en de bijpassende doelen vindt Het Spectrum zó belangrijk dat zij zich krachtig inzet om eenduidige kwaliteit en herkenbaarheid te realiseren.

Het Spectrum schept voorwaarden en creëert verbindingen om nieuwe persoonlijke, lokale zorggemeenschappen in wijken te laten ontstaan waar specialisten en (wijk)bewoners in harmonie met elkaar verbonden zijn. De diverse locaties en de activiteiten in de wijk maken de maatschappelijke (zorg)organisatie tot een kleurrijk geheel (spectrum).

De beleving

Uit diverse metingen onder cliënten en medewerkers van Het Spectrum blijkt dat de kwaliteit van leven na invoering van de nieuwe werkwijze gelijk is gebleven.

Observaties en enquêtes van cliënten voor en na de transitie laten wel een grote toename zien in de zelfredzaamheid van cliënten: zij doen weer van alles. In een aantal gevallen doen zij zelfs meer dan de zorgverleners voor mogelijk hielden.

Cliënten zijn minder passief en verveeld, zij staan meer in hun eigen kracht en zijn er trots op dat zij meer zelf kunnen. Kortom zij zijn vitaler!

Draagvlak

Om het project te laten slagen, is draagvlak gecreëerd binnen de organisatie en het organisatieonderdeel waar de verandering plaatsvindt.

Dit is onder meer bereikt door uitgebreide scholing. Zowel voor, tijdens als na de implementatie. Waar mogelijk is gebruik gemaakt van ervaringsleren, zoals theatertraining, rollenspel, proefopstellingen, coaching on the job en bezoek van succeslocaties.

Tip: houd iedereen voor: meten is weten. Het kost tijd, maar maakt een verandering tot een verbetering.

Tips

- 1) Start met een duidelijk 'Waarom': een onderbouwde visie als toetssteen waar je altijd op kunt terugvallen.
- 2) Verzamel tijdens observaties kwantitatieve data en kwalitatieve inzichten voor verbetering. Loop mee op de werkvloer, praat met de praktijkexperts: medewerkers en cliënten. Leer wat de praktijk en context rond de verandering is.
- 3) Co-creëer! Ontwerp de visie, werkwijze en implementatie samen met mensen uit de verschillende organisatie lagen; met name zorg- & cliëntexperts en EVV'ers. Spreek hun vakmanschap en zelfredzaamheid aan om invulling te helpen geven aan de verandering.
- 4) Zorg voor een projectteam dat elkaar goed aanvult en zorg voor een goede zorgontwerper.
- 5) Formuleer een duidelijke maatschappelijke businesscase, gedetailleerd met voortschrijdende inzichten en gebruik deze als sturingsinstrument, totdat de voorspelling SMART gerealiseerd is.
- 6) Voer de visie door tot in de details van zorghandelingen en andere activiteiten rondom de cliënt. Start met het zorgproces en los tussentijds problemen op.
- 7) Verken de wettelijke kaders en schroom niet om een voorstel te doen aan controlerende instanties als kaders ontbreken, niet geheel van toepassing of onredelijk zijn (o.m. inspectie, brandweer, zorgkantoor).

Vervolg

Op één locatie van Het Spectrum (met 51 zorg-appartementen) is deze succesvolle aanpak nu ingevoerd. Hier blijken de drie succes ingrediënten uit de aanpak van dit project goed te werken voor lichte intramurale zorg. Het project levert een sterke indicatie, maar nog geen sluitend bewijs. Het is wenselijk om de aanpak nu te bewijzen op andere locaties en voor andere typen zorg.

Gerichte aandacht blijft nodig voor borging en verdere ontwikkeling. Er is een stevig begin gemaakt met het ondersteunen van bewoners op een aantal van de 10 zorg- en vitaliteitsdomeinen. Direct betrokkenen binnen Het Spectrum werken verder aan de implementatie van de vitaliserende zorg en de technologie.

De projectervaringen hebben de Duurzaam Beter-methode weer verder ontwikkeld en leverden aanvullende verbeteringen op. Als de methode breder gebruikt wordt volgen verdere verbeteringen en praktijkvoorbeelden.

Inmiddels is gestart met de doorontwikkeling van het concept naar een tweede locatie van Het Spectrum: verpleeghuis De Sterrenlanden. Ook hier wordt gewerkt aan de hand van één of meer businesscases en zorgontwerpen vanuit de gemaakte meeloopverslagen.

Maart 2014